

PhD HALLGATÓK

II. NEMZETKÖZI KONFERENCIÁJA

A MISKOLCI EGYETEMEN

1999. augusztus 8–14. között immár másodszor rendezték meg a PhD hallgatók nemzetközi konferenciáját a Miskolci Egyetemen. A kétévenkénti esemény lehetőséget ad PhD hallgatók, fiatal oktatók és kutatók számára tudományos eredményeik publikálására, és emellett egymás és az Észak-Magyarországi régió megismerésére, személyes kapcsolatok kiépítésére.

Az idei konferenciára 14 országból 314-en jelentkeztek szóbeli vagy poszter előadással, amelyek hat különböző szekcióban hangzottak el:

- Agrártudományi,
- Bölcsészettudományi,
- Közgazdaság-tudományi,
- Műszaki tudományok,
- Orvostudományi,
- Természettudományi.

A konferencia hivatalos része augusztus 9-én plenáris ülésel kezdődött, ahol a rövid megnyitó után a Miskolci Egyetem két rektorhelyettese tartott előadást.

Dr. Nagy Aladár professzor a Miskolci Egyetem új stratégiáját mutatta be, felidézve az egyetem történetét Selmecbányától, 1735-től egészen napjainkig, az utóbbi évtizedekben bekövetkezett bővülésem át, és felvázolta a jelenlegi igazi universitas jövőre vonatkozó fejlesztési törekvéseit.

Dr. Patkó Gyula professzor a magyar PhD képzés történetéről és perspektíváiról beszélt, a képzés eredményességére és a képzésben részt vevő hallgatók körében végzett felmérés eredményeire is utalva.

A plenáris ülés után augusztus 9-e délutántól augusztus 12-e délutánig szekcióüléseken hangzottak el az előadások.

A Közgazdaság-tudományi Szekcióban 39 előadás hangzott el (ebből 6 poszterelőadás). A résztvevők több mint fele külföldi egyeteméről érkezett, elsősorban Lengyelországból (15 fő), emellett Romániából (3 fő), Nagy-Britanniából (2 fő)

és Lettországból (1 fő). A 18 magyar előadó a házigazda Miskolci Egyetem (8 fő), a Budapesti Műszaki Egyetem (5 fő), a Gödöllői Agrártudományi Egyetem (4 fő), és a Budapesti Közgazdaság-tudományi Egyetem (1 fő) PhD hallgatójaként szerepelt az eseményen.

A következőkben a Közgazdaság-tudományi Szekció legszínvonalasabb előadásait foglaljuk össze.

John Dakin (Derby Egyetem, Nagy-Britannia) „Negatív image, a fejlődő országok és a nemzetközi kereskedelem” című előadásában a harmadik világ országainak – kiemelten Zimbabwe-nak – a nemzetközi kereskedelem elfoglalt szerepével foglalkozott.

A nemzetközi kereskedelem a Kereskedelmi Világszervezet igyekezete ellenére még mindig legfőképpen a Föld északi féltékéjének fejlett országai között folyik. A világkereskedelem 54 %-a a fejlett országok között zajlik, s csupán 18 %-a a fejlett és fejlődő országok között. A hagyományos magyarázatok a minőség, ár és szállítás tényezőket teszik ezért felelőssé, azonban az előadó egy további jelenség szerepét emelte ki, ez a „negatív image”.

Jelen kutatás Zimbabwe esetét vizsgálta, egy olyan fejlődő országot, amely bőrlábbeliket állít elő exportra, és elemezte a „negatív image” lehetséges hatását az exportteljesítményre. Irodalmi áttekintés és összegzés után az előadó a kutatás során alkalmazandó metodológiát mutatta be, majd a tapasztalati vizsgálat során született hipotéziseket ismertette. További kutatásai során az összegyűjtött adatok igazolását és a hipotézisek tesztelését tervezi az angol előadó.

Végző megállapításként elhangzott, hogy a Zimbabwe-i exportőrök számára a „negatív image” létező valóság, amellyel foglalkozniuk kell a siker érdekében. Az előadó azt reméli, hogy a kutatás folytatása feltárja ennek alapját, és ez az ismeret alapot nyújt az ellenkező „pozitív image” kialakításához, amely Zimbabwe-t mint nemzetközileg elfogadható gyártót és szállítót jellemzi majd.

Deli Zsuzsanna (Budapesti Közgazdaság-tudományi Egyetem) előadásában a nemzetközi piaci szegmentáció egy új modelljét mutatta be.

Kutatásai során nagy súlyt helyez a nemzetközi piaci szegmentációra, arra a folyamatra, amellyel a cégek kiválasztják célpiacikat nemzetközi dimenzióban. A téma fontosságát a szakirodalom és a megfelelő gyakorlat hiányával indokolta az előadó, melyet szakmai publikációk tanulmányozása és külföldi cégek exportmenedzsereivel készített mélyinterjúk során ismert fel. A nemzetközi piaci szegmentáció fogalmának ismertetése után az erre szolgáló modellt mutatta be. A nemzetközi szegmentáció folyamatát a szerző kilenc lépésben foglalta össze:

1. Motiváló tényezők meghatározása
2. Akadályok azonosítása
3. Előzetes döntés a makro- és mikroszegmensek számáról

A mikroszegmensek tervezet számát és az országok/régiók tervezet számát három csoportba sorolva – egy, néhány, összes – kilenc különböző esetet különböztetett meg és jellemzett az előadó.

4. A cég részletes felülvizsgálata

Ennek során az alábbi tényezők vizsgálata kell, hogy megtörténjen:

- a) A cég kulcsfontosságú sikertényezői
- b) Megvalósult külkereskedelem
- c) Pénzügyi helyzet
- d) Kapacitás
- e) Emberi erőforrás
- f) A külföldön eladni kívánt termékek életciklusa
- g) Nemzetközi piaci jelenlét formája
5. A világpiacon szegmentációja
6. Az országok vagy régiók felülvizsgálata és kiválasztása
7. A választott ország vagy országok szemlélése
8. A mikroszegmens(ek) felülvizsgálata és kiválasztása
9. Hibaforrások a folyamatban

Az előadó elmondta, hogy a nemzetközi marketing ismert szakértőivel folytatott megbeszélések arról győzték meg, hogy óriási szükség van egy olyan modellre, amely az összes szükséges lépést összefoglalja azon cégek számára, amelyek termékeiket/szolgáltatásaikat külföldi piacon tervezik eladni, vagy célpiacikat újra akarják foglalmazni.

Háry András (Budapesti Műszaki Egyetem) „Folyamatmenedzsment alapú minőségbiztosítási rendszerek” című előadásában a cégek minőségügyi rendszerének fejlődését elemzte, és egy új minőségügyi rendszermodellt mutatott be.

A hagyományos minőségügyi rendszerek a folyamatmenedzsmenttel kiegészítve olyan vállalatvezetési modell alakítanak ki, amely elősegíti az üzleti kiválóság elérését. Az előadó az EFQM modell ismertetése után az úgynevezett „minőségügyi rendszer görbét” mutatta be, amely az üzleti

kiválóságot jelentő 1000 EFQM-ponthoz vezető utat szemlélteti az idő függvényében.

Az üzleti kiválóság eléréséig négy szakaszt különböztetett meg, amelyből az utolsó szakasz csak a teljes szervezetre kiterjesztett fejlesztési tevékenységek révén valósítható meg. Ennek egyik módja lehet a folyamatmenedzsment alapú minőségügyi rendszer, ami egy olyan vezetési rendszer, mely a szervezet összes folyamatának ellenőrzését és fejlesztését végrehajtja. A rendszer alapján a folyamatok hierarchikus struktúrája adja, amely megkülönböztet fő-, al- és munkafolyamatokat. Az egy folyamathoz tartozó munkavállalók úgynevezett folyamatteam-et alkotnak. Minden saját folyamathoz vezető és szállítói folyamatok kapcsolódnak, így meghatározhatók a követelmények, ezek számok formájában objektív teljesítménymutatókat adnak. Az egyes folyamatszintekhez rendelve az üzleti célokat a teljesítménymutatók egy másik csoportja is meghatározható. Így minden folyamatnak saját teljesítménymutatója lesz, és ezek rendszeres értékelése lehetővé teszi a folyamatellenőrzést. Ezt a gondolatot folytatva lehetővé válik a folyamatok javítása is mutatók fejlesztése révén. A folyamatok javításához jól képzett dolgozókra és megfelelő módszerekre van szükség, így a folyamatos fejlesztés két alappillére a teljesítménymotiváció és a rendszeres eredményellenőrzés. A bemutatott módszer alkalmazásának előfeltételeként az előadó a fejlett minőségügyi kultúrát jelölte meg.

Majoros Krisztina (Miskolci Egyetem) „Az 1946. évi magyar infláció megszüntetése” című előadásában Magyarország gazdaságtörténetének egyik legsúlyosabb krízisét elemzte. A kiemelkedő magyar gazdasági szakember Varga István (1897–1962) tevékenységét és szerepét vizsgálta tanulmányában, az 1945–46-os hiperinflációs időszak valutastabilizációjával, és azt követő gazdasági reformokkal kapcsolatban.

Az előadó kiemelte, hogy nem csupán az inflációs ráta mértéke volt egyedülálló a világtörténelemben, hanem a megoldására szolgáló nemzeti rekonstrukciós stratégia is. Kivételes volt amiatt, hogy minden egyes kis részletet megpróbáltak központilag irányítani, és nem engedték a piaci erőket szabadon érvényesülni. A program újdonsága nemzetközi szakemberek – pl. Nicholas Kaldor – figyelmét is magára vonta. Kaldor és Varga is hangsúlyozta azt az egyedülálló programot, hogy az új valuta bevezetését megelőzően a teljes ár- és bérrendszert az új valutában megadva rögzítették.

Az inflációs folyamat elemzésén túl Varga a krízis megoldási lehetőségeivel is foglalkozott. 1946 júniusában – a forint bevezetése (1946. aug. 1.) előtt – írt memoranduma és a Magyar Kommunista Párt ténylegesen bevezetett programja között számos hasonlóság volt, melyeket az előadó részletesen tárgyalt.

Varga István tevékenységének értékeléseként megállapította, hogy történelmi szerepet játszott az 1946-os stabilizációs folyamat kifejlesztésében és megvalósításában.

Puppán Dániel (Budapesti Műszaki Egyetem) előadása a környezet(védelem) értékelésének néhány új szempontját mutatta be. Az előadás egyik kulcsfontosságú fogalma a fenn tartható fejlődés volt. A környezetértékelési módszerek fontosságának kiemelése után a „vizenyős területek” (wetlands) kérdéskörével foglalkozott az előadó.

„Vizenyős területek” közé sorolják definíciószerűen a mocsarakat, lápok, tőzeges vagy vizes területeket, akár természetesen, akár mesterségesen, állandóak vagy ideiglenesek, álló vagy folyóvízzel rendelkezők, édes vagy sós vizűek, beleértve azokat a tengervizeket is, amelyek mélysége nem haladja meg a hat métert.

Az előadó bemutatta a Föld ezen területeinek jelentős veszteségeit, majd kitért a Magyarországon található – Európában a legnagyobb – „vizenyős területekre” (Szigetköz, Kis-Balaton, Tisza-tó). A kérdéses területek gazdasági jelentőségét hangsúlyozva számos érv hangzott el: folyóvízkészletet jelentenek, fontos élőhelyként szolgálnak a vadállatok számára, tápanyag körforgást tesznek lehetővé és szennyezést kontrollálnak, tájképet, szórakozási lehetőséget nyújtanak, mezőgazdasági és egyéb kereskedelmi kibocsátást tesznek lehetővé, partvonalak és ütköző zónák egyben stb.

Ezen területek gazdasági értékelésének számos lehetséges módszerét és technikáját ismertette az előadó (pl. piaci ár, részvételi modell, utazási költség modell, alternatív költség megközelítés, opportunity cost megközelítés).

Mudite Priede (Lett Agrártudományi Egyetem, Lettország) a lettországi önkormányzatok pénzügyi helyzetéről tartott előadást. Lettorszában két típusa van az önkormányzatoknak: lokális és regionális önkormányzatok; a lokális önkormányzatok között pedig megkülönböztetik a városok és az alapvető területi egységek („pagasts”) önkormányzatait, amelyek egyenlő felelősségi és hatáskörrel rendelkeznek. A hét legnagyobb város önkormányzatának hatáskörébe tartoznak mind a lokális, mind a regionális önkormányzatok, Lettorszában 483 alapvető területi egység („pagasts”), 70 városi, 7 nagyvárosi (city) és 26 regionális önkormányzat működik.

Az előadó bemutatta az önkormányzatok pénzügyi helyzetének jellemzőit, és az alábbi fő problémákat emelte ki: 1995 óta az önkormányzatok bevételi részesedése csökken az állami költségvetésben, az önkormányzatok pénzügyi eszközeit központosították, a nemzeti tőkepiachoz csupán korlátozott a hozzáférhetőségük, új feladatokat kapnak pótlólagos pénzügyi források biztosítása nélkül.

Az egyes önkormányzati csoportok jövedelmi struktúrája eltérő, például az adókból származó bevételek, céltámogatások stb. eltérő arányt képviselnek a nagyvárosi, városi és a kisebb területi egységek önkormányzatainál. Az előadó ezt követően bemutatta az önkormányzatok pénzügyi helyzetének kiegyenlítési mechanizmusát.

Az előadás második részében ismertette azokat a körülményeket, amelyek akadályozzák az önkormányzatok fejlődését, pénzügyi teljesítményét, és javaslatokat tett a helyzet megoldására. (Az előadó szakértőként vett részt lett részről „Az önkormányzati pénzügyi és menedzsment teljesítmények javítása” című projektumban, amely a három balti állam és a Kanadai Urbanisztikai Intézet közötti együttműködés eredménye.) Az eredmények konferenciákról, publikációkból, szakértői véleményekből és önkormányzati vezetők, képviselők megkérdezéséből származnak. Három fő problémakört és azok megoldási lehetőségeit ismertette az előadó:

- Az önkormányzatok törvényben előírt tevékenységének végrehajtásához szükséges anyagi eszközök elégtelensége.
- Az önálló adóbevétel hiánya miatt az önkormányzatok nem tudják körzetük hosszú távú gazdasági fejlődését előre tervezni.
- Az önkormányzatok nincsenek érintve az adók begyűjtésében, kezelésében. Az előadó részletesen bemutatta a decentralizált adóügyintézés pozitívumait, és a bevezetés fő akadályait.

Összefoglalásként megállapította, hogy a fejlett országokban az önkormányzatok jelentős szerepet játszanak a gazdaságban, és Lettorszában is fontos lenne az önkormányzatok és a központi kormányzat közötti gazdasági és hatalmi kapcsolatok rendezése.

Barabás Eszter (Miskolci Egyetem) az információtechnológia és a menedzsment kapcsolatáról tartott poszter-előadást. Az általa megismert szakirodalom egy újfajta rendszerezését mutatta be, a vezetési elvek, szervezetelméletek, szervezeti formák időbeli fejlődését párhuzamosan vizsgálta az információtechnológia szerepének és technikai hátterének időbeli fejlődésével, az 1940-es évektől napjainkig.

Ebből a kronologikus elemzésből három következtetést vont le, kitérve a szervezet- és vezetési elméletek, illetve az informatika fejlődésének eltérő ütemű, gyorsuló fejlődésére; a köztük levő kölcsönhatásra; és a szervezeti teljesítményt a jövőben döntően befolyásoló információtechnológiára.

Az előadó elmondta, hogy ezek a következtetések további kutatásai során alaphipotézisekként fognak szolgálni. Ezen hipotézisek empirikus vizsgálata céljából egy kérdőíves felmérést tervez végezni vállalatok egy reprezentatív mintáján. Jelen előadásban a kérdőív összeállítása során figyelembe veendő szempontokat mutatta be; a vállalat mérete, helye, tevékenységi köre, a szervezeti struktúra és a vezetési elvek jellemzői, a számítógépek elterjedtsége és az informatika alkalmazása meghatározott területeken.

Barabás Eszter